

Sygn. akt VI ACa 164/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Grażyna Kramarska

Sędziowie: SA Jolanta Pyżlak (spr.)

SA Tomasz Szanciło

Protokolant: Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2017r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko (...) w W.

o ochronę osobistych i majątkowych praw autorskich

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 13 października 2015 r.

sygn. akt III C 908/12

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo, w ten sposób, że:

a) w punkcie trzecim zobowiązuje (...) w W. do zamieszczenia na stronie internetowej (...) na stronie głównej w dziale (...) informacji o treści wyroku Sądu w niniejszej sprawie: „Wyrokiem z dnia 13 października 2015 r. w sprawie o sygn. akt III C 908/12 Sąd Okręgowy w W. w sprawie z powództwa A. M. przeciwko (...) w W. o ochronę majątkowych praw autorskich zasądził od (...) w W. na rzecz A. M. kwotę 322 000 zł (trzysta dwadzieścia dwa tysiące złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 31 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty.”

i utrzymania tej informacji przez okres 3 (trzech) miesięcy;

b) w punkcie czwartym częściowo, w ten tylko sposób, że przesądza, iż powód wygrał sprawę w 16%, a pozwany w 84%;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od (...) w W. na rzecz A. M. kwotę 1 140 zł (jeden tysiąc sto czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 164/16

UZASADNIENIE

Powód A. M. wnosił o:

1. nakazanie (...) w W. (dalej jako (...) w W.) zaniechania naruszenia osobistych praw autorskich A. M. do utworu w postaci projektu architektonicznego, na który składają się: dokumentacja projektowa na adaptację (...) części budynku Pawilonu Głównego (...) w W. dla potrzeb nowych oddziałów szpitalnych oraz dokumentacja projektowa w zakresie rozbiórki (...) budynku Pawilonu Głównego oraz budowy garażu (wielopoziomowego) na(...) miejsc postojowych na terenie po rozbiórce Pawilonu Głównego w aspekcie integralności tego utworu;
2. nakazanie (...) w W. doprowadzenia realizowanego obiektu budowlanego – budynku administracyjno-garażowego wraz z ładowiskiem dla śmigłowców sanitarnych na terenie (...) w W. przy ul. (...) – do pierwotnej, wynikającej z projektu wskazanego w pkt 1 żądania pozwu formy architektonicznej elewacji budynku, pod nadzorem jego autorstwa A. M.;
3. zasądzenie od (...) w W. na swoją rzecz kwotę 3.000.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 17 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty stanowiącej trzykrotności wynagrodzenia, które powód mógłby otrzymać w razie zawarcia umowy dotyczącej umożliwienia (...) w W. korzystania z utworu wskazanego w pkt. 1 żądania pozwu w zakresie odpowiadającym dokonaniem naruszeniu;
4. zasądzenie od (...) w W. na rzecz Fundacji (...) z siedzibą w K. ((...)), ul.(...), KRS nr (...) kwoty 25.000,00 zł odpowiadającej kosztowi sfinansowania marzenia jednego z podopiecznych Fundacji – (...) K., którego marzeniem jest wzięcie udziału w wyścigu samochodowym.;
5. zasądzenie na swoją rzecz od (...) w W. kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pismem z dnia 13 marca 2015 r. A. M. cofnął powództwo w zakresie pkt. 1, 2, i 4 pozwu oraz ograniczył powództwo w zakresie pkt 3 wnosząc o zasądzenie od (...) w W. kwoty 483.000,00 zł, wniósł o umorzenie postępowania w zakresie cofniętych roszczeń.

Postanowieniem z dnia 26 maja 2015 r. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w zakresie roszczeń o ochronę osobistych praw autorskich określonych w żądaniu pozwu w pkt.1, 2 i 4.

Pismem z dnia 20 lipca 2015 r. A. M. cofnął powództwo w zakresie pkt. 3 pozwu w części co do kwoty 161.00,00 zł i wniósł o umorzenie postępowania w tym zakresie.

Ostatecznie powód A. M. wnosił o zasądzenie od (...) w W. na swoją rzecz kwoty 322.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 17 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty oraz wniósł o zobowiązanie (...) w W. do podania na swojej stronie internetowej (...) w dziale (...) (strona główna, miejsce zaznaczone na załączniku) informacji o treści wyroku Sądu w niniejszej sprawie, w szczególności informacji o uwzględnieniu roszczenia dotyczącego naruszenia przez (...) w W. majątkowych praw autorskich A. M., poprzez wykorzystanie projektu jego autorstwa przy zleceniu opracowania projektu budynku administracyjno-garażowego wraz z ładowiskiem dla śmigłowców sanitarnych, wybudowanego na terenie kompleksu (...) w W. przy ul. (...) bez zgody A. M..

Pozwany (...) w W. wnosił przez cały czas trwania procesu o oddalenie powództwa w całości, wyraził zgodę na cofnięcie powództwa w zakresie kwoty 161.000 zł oraz o zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 13 października 2015 r. w sprawie o sygn. akt III C 908/12 Sąd Okręgowy w Warszawie:

- 1) umorzył postępowanie w zakresie kwoty 161 000 zł;

2) zasądził od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda A. M. kwotę 322 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 31 stycznia 2012r. do dnia zapłaty;

3) w pozostałej części powództwo oddalił;

4) szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania pozostawił referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym w W. rozstrzygając, iż zasadą poniesienia kosztów procesu jest ich stosunkowe rozdzielanie przy przesądzeniu, że powód wygrał sprawę w 10% zaś pozwany wygrał sprawę w 90%, przy czym ustalił stawkę opłaty za czynności zastępstwa prawnego w wysokości stawki minimalnej.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej:

(...) w W. po przeprowadzeniu postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, do czego był zobowiązany na podstawie stosownych przepisów, zawarł z A. M. w dniu 14 sierpnia 2003 r. umowę nr (...) (dalej jako umowa z 14.08.2003 r.), której przedmiotem było powierzenie powodowi wykonania dokumentacji projektowej na adaptację (...) części budynku Pawilonu Głównego (...) w W. dla potrzeb nowych oddziałów szpitalnych łącznie z pełnieniem nadzoru autorskiego oraz umowę z dnia 10 października 2003 r. nr (...) (dalej jako umowa z 10.10.2003 r.), która powierzała A. M. wykonanie dokumentacji projektowej w zakresie rozbiórki (...) budynku Pawilonu Głównego oraz budowę garażu (wielopoziomowego) na (...) miejsc postojowych na terenie po rozbiórce Pawilonu Głównego.

Dokumentacja wytworzona na podstawie umowy z 14.08.2003r została wydana na podstawie protokołu nr (...) w dniu 28 stycznia 2004 r. Dokumentacja wykonana na podstawie umowy z dnia 10.10.2003 r. została wydana na podstawie protokołu nr (...) w dniu 18 lutego 2004 r.

W ramach powyższych umów zespół architektoniczny A. M. opracował jednorodną stylistycznie oraz architektonicznie spójną koncepcję zagospodarowania obszaru szpitala wraz z budową nowego obiektu składającego się z członów: medycznego (zawierającego oddziały szpitalne i zespoły operacyjne) oraz technicznego (zawierającego wielopoziomowy garaż, obiekty infrastruktury technicznej (w tym stację (...)) oraz lądowisko dla helikopterów usytuowane na jego dachu.

Pomimo, że na poszczególne części obiektu zawarte zostały odrębne umowy, dokumentacja została wykonana jako jednorodny projekt stanowiący nierozzerwalną całość funkcjonalno-użytkową, wpisaną w autorskie zagospodarowanie terenu, czego wyrazem było zatwierdzenie projektu do realizacji na mocy decyzji o pozwoleniu na budowę nr (...) z dnia 11 marca 2004 r. Wprowadzenie wykonawcy robót budowlanych nastąpiło w dniu 11 sierpnia 2004 r.

A. M. kierował zespołem architektów w przedmiotowym projekcie, występował jako główny projektant i był autorem głównej wizji projektowej.

Z uwagi na brak wystarczających środków na realizację całości zakresu prac projektowych, w dniu 15 września 2005 r. po przeprowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie „z wolnej ręki”, pomiędzy (...) w W. a A. M. doszło do zawarcia umowy nr (...) (dalej jako umowa z 15.09.2005 r.), której przedmiotem było wykonanie prac dodatkowych dla obu zadań polegających na podziale w/w dokumentacji na etapy określone w § 1 ust. 1 umowy z dnia 15.09.2005 r.

W ramach wykonywanych prac powód wydzielił z całości zadania zakres prac, których realizacja była najpilniejsza z uwagi na potrzeby szpitala. W ramach I etapu robót koniecznym okazało się jednak wykonanie części elementów członu technicznego, w tym konstrukcji i posadowienia podziemia i parteru budynku, które w sposób jednoznaczny definiowały kształt przyszłego projektu, a także stacji (...). W tym zakresie roboty budowlane zostały zrealizowane.

W kwietniu 2011 r. A. M. powziął wiedzę, o zawarciu z (...) S.A. w W. umowy mającej za przedmiot budowę czteropiętrowego budynku z lądowiskiem dla helikopterów sanitarnych. Jednocześnie na stronie internetowej szpitala

można było zapoznać się z dokumentacją przetargową, w tym materiałami wyjściowymi do projektowania, m.in. wizualizacją, studium zagospodarowania terenu oraz podstawowymi założeniami dla nowego czteropiętrowego budynku. Projekt budowlany nowego budynku miał zostać wykonany w oparciu o powyższe założenia i dokumenty opracowane dla Zamawiającego na potrzeby postępowania zmierzającego do wyłonienia wykonawcy inwestycji.

Po szczegółowej analizie dokumentacji, projektant spostrzegł, że wykorzystuje ona w bardzo dużym stopniu opracowania autorskie przyjęte w projekcie budynku garażowego, a nadto zakłada dodanie nowej funkcji administracyjno-biurowej oraz całkowitą zmianę elewacji. W projekcie wykorzystano kluczowe rozwiązanie urbanistyczne, architektoniczne i funkcjonalne autorstwa A. M. stanowiące efekt jego pracy na podstawie zawartych ze szpitalem umów, które dodatkowo zostały uzupełnione o nowe elementy, nieznanne i niezaprobowane w jakiegokolwiek formie przez powoda. W konsekwencji powód wystąpił do (...) w W. pismem z dnia 25 lipca 2011 r. z żądaniem powstrzymania się od działań naruszających lub mogących naruszać prawa autorskie do utworu będącego projektem architektonicznym. Treść tego żądania przekazano również (...) S.A. jako wykonawcy nowego zadania.

W wyniku wysłanych przez A. M. pism doszło do spotkań zarówno z (...) w W. jak i z (...) S.A., gdzie ustalono ogólne zasady, na jakich strony będą dążyć do wyjaśnienia zasadności podnoszonych przez projektanta roszczeń. Jednakże prowadzone rozmowy nie doprowadziły do porozumienia zainteresowanych stron.

Powód zlecił wykonanie ekspertyzy mającej na celu porównanie rozwiązań projektowych zawartych w dokumentacji swojego autorstwa, wytworzonej na podstawie umowy z dnia 14.08.2003 r. oraz umowy z dnia 10.10.2003 r., ze studium programowo-przestrzennym budynku, który został przewidziany do zaprojektowania i wybudowania na podstawie umowy zawartej przez (...) w W. z (...) S.A. Zlecona ekspertyza wykazała podobieństwa pomiędzy porównywanymi opracowaniami. (...) w W. zlecił wykonanie kontr-ekspertyzy, po wykonaniu której miały nastąpić negocjacje ugodowe. Pismem z dnia 10 stycznia 2012 r. A. M. skierował do (...) w W. wezwanie do zapłaty.

Część konstrukcji budynku garażowego autorstwa powoda, która została wykonana do 12.12.2007 r. stanowiła element przyjęty w projekcie oraz realizacji budynku garażowo-administracyjnego z lądowiskiem dla helikopterów sanitarnych, co stanowiło warunek realizacji spornego budynku określony w umowie kontraktu zaprojektuj i wybuduj z dnia 20.04.2011 r. Projekt A. M. dla (...) w W. dla adaptacji (...) części pawilonu na oddziały szpitala i w (...) części pawilonu budowy garażu wielopoziomowego z zagospodarowaniem terenu stanowi utwór architektoniczny, składający się z dwóch budynków jako odrębnych zadań. Inwestor wykonał budynek według części utworu A. M., a drugi według odrębnego utworu architektonicznego. Analiza rzutów kondygnacji garażu w obu utworach potwierdza, iż adaptacja siatki słupów i identyczna lokalizacja rampy komunikacyjnej w nowym utworze faktycznie przeniosły w całości indywidualnie ukształtowane elementy twórcze utworu powoda w zakresie analizowanej dyspozycji funkcjonalno-przestrzennej na rzutach kondygnacji oraz wynikający z konstrukcji oryginalny obrys budynku.

Powyższy stan faktyczny ustalony został przez Sąd Okręgowy na podstawie zebranych w aktach dokumentów, których autentyczność nie była kwestionowana, a także zeznań świadka M. P. oraz opinii biegłego sądowego z zakresu architektury i urbanistyki oraz praw autorskich J. M.. Sąd Okręgowy oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego gdyż okoliczności, na które miałyby ten dowód być dopuszczony zostały już w sprawie wyjaśnione.

Sąd Okręgowy wskazał, iż powód wywodził swoje roszczenia z art. 79 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, który określa, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

- 1) zaniechania naruszania,
 - 2) usunięcia skutków naruszenia,
 - 3) naprawienia wyrządzonej szkody
- a) na zasadach ogólnych albo

b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu;

4) wydania uzyskanych korzyści.

Niezależnie od powyższych roszczeń uprawniony może się domagać:

- jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd;
- zapłaty przez osobę, która naruszyła autorskie prawa majątkowe, odpowiedniej sumy pieniężnej, nie niższej niż dwukrotna wysokość uprawdopodobnionych korzyści odniesionych przez sprawcę z dokonanego naruszenia, na rzecz Funduszu (...), gdy naruszenie jest zawinione i zostało dokonane w ramach działalności gospodarczej wykonywanej w cudzym albo we własnym imieniu, choćby na cudzy rachunek.

Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z wydanym przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 23 czerwca 2015 r. sygn. akt SK 32/14 wskazany powyżej przepis tj. art. 79 ust. 1 pkt 3b został częściowo uznany za niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust 3 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie w jakim uprawniony którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej odpowiadającej – w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego właściciele praw autorskich nadal mają wiele roszczeń z tytułu ochrony i mogą między innymi domagać się, bez wykazywania winy naruszającemu dobra, dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne w związku z udzieleniem przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Mając na uwadze opinię biegłego sporządzoną w sprawie, Sąd Okręgowy uznał, że doszło do naruszenia prawa autorskiego przez pozwanego. Część konstrukcji budynku garażowego autorstwa A. M., która została wykonana do 12.12.2007 r. stanowiła element adaptowany (przyjęty) w projekcie oraz realizacji budynku garażowo-administracyjnego z lądowiskiem dla helikopterów sanitarnych, co stanowiło warunek realizacji spornego budynku określony w umowie kontraktu zaprojektuj i wybuduj z dnia 20.04.2011 r. Projekt A. M. dla (...) w W. dla adaptacji (...)części pawilonu na oddziały szpitala i w(...) części pawilonu budowy garażu wielopoziomowego z zagospodarowaniem terenu stanowi utwór architektoniczny, składający się z dwóch budynków jako odrębnych zadań. Inwestor wykonał jednak budynek wg części utworu A. M. a drugi według odrębnego utworu architektonicznego innego autora. Analiza rzutów kondygnacji garażu w obu utworach potwierdza, iż adaptacja siatki słupów i identyczna lokalizacja rampy komunikacyjnej w nowym utworze faktycznie przeniosły w całości indywidualnie ukształtowane elementy twórcze utworu powoda w zakresie analizowanej dyspozycji funkcjonalno-przestrzennej na rzutach kondygnacji oraz wynikający z konstrukcji oryginalny obrys budynku. Biegły J. M. szczegółowo przeanalizował dokumenty złożone w sprawie, na podstawie których poczynił ustalenia w dokumentacji projektowej oraz w zapisach specyfikacji istotnych warunków zamówienia dla budowy budynku administracyjno-garażowego (...). Wynika z niej, że przy projekcie należało uwzględnić konstrukcję słupów nośnych wykonanych dla budynku garażowego przy realizacji Pawilonu Głównego i dokumentację należało konsultować również w porozumieniu z biurem (...) -projekt z K.. Tym samym wynika z tego jednoznacznie, iż część konstrukcji budynku garażowego zaprojektowanego przez powoda stanowiła element przyjęty do realizacji w dalszych pracach, które zostały wykonane. Z analizy porównawczej rzutów projektu budynku garażowego powoda z rzutami obiektu wg stadium programowo-przestrzennego budynku garażowo-administracyjnego z lądowiskiem wynikają wyraźne podobieństwa, jak to biegły określa, silne prawdopodobieństwo adaptacji, wykazujące związek identycznego układu słupów konstrukcyjnych w porównywanych projektach. Pozwany twierdził, że opierał się na istniejącej konstrukcji fundamentów, a właśnie takie postępowanie wymusiło kontynuację głównej konstrukcji budynku oraz jego obrys, a zatem dokumentacja wykonana

przez powoda musiała zostać wykorzystana. Biegły szczegółowo przeanalizował projekt powoda i jego realizację pod względem określenia utworu w rozumieniu ustawy o prawie autorskim z zakresu twórczości architektonicznej.

W ocenie Sądu I instancji projekt powoda posiada indywidualny charakter, cechy twórcze oraz został zapisany na nośniku i zrealizowany w zakresie pierwszego zadania-część budynku głównego.

Drugie zadanie zostało zrealizowane w oparciu o nowy projekt z innym wyrazem architektonicznym elewacji i gabarytów, utrzymując zasadniczo obrys budynku i dyspozycję przestrzenną trzech kondygnacji garażu z utworu powoda ze względu na adaptację wcześniej wykonanej konstrukcji dla I kondygnacji. Biegły przeanalizował elementy twórcze w utworze w zakresie części projektu powoda odnośnie garażu wielopoziomowego omawiając zakres swobody twórczej i zwracając uwagę na wyraźne elementy o indywidualnym charakterze twórczym, które nie są zdeterminowane cechami użytkowymi obiektu ponieważ tylko w tym zakresie utwór architektoniczny podlega ochronie. W wyniku szczegółowej analizy, szeroko opisaney w opinii, wykazano, że rzut garażu stanowi wyraźne indywidualne i oryginalne rozwiązanie. Podobieństwo utworów dotyczy kondygnacji garażowych w zakresie sposobu rozwiązania organizacji przestrzennej otwartego garażu wokół rampy wewnętrznej, w całości przeniesione z utworu A. M., z rozbudową o dodatkowe schody i windy. Według biegłego adaptacja siatki słupów i identyczna lokalizacja rampy komunikacyjnej faktycznie przeniosły w całości indywidualnie ukształtowane elementy twórcze utworu powoda w zakresie dyspozycji funkcjonalno-przestrzennej na rzutach kondygnacji oraz wynikający z konstrukcji oryginalny obrys budynku. Nowo wprowadzone zmiany rzutów garażu są nieistotne i nie zacierają cech utworu powoda. Biegły nie miał wątpliwości, również odpowiadając na dodatkowe pytania, że rzut garażu stanowi wyraźne indywidualne rozwiązanie, co świadczy o przeniesieniu elementów twórczych utworu powoda. Sposób rozwiązania organizacji przestrzennej otwartego garażu wokół rampy wewnętrznej zostały powtórzone w zrealizowanym budynku w całości, przy czym lista różnic w obu projektach dotyczy wg biegłego dodatkowych elementów, które nie stanowią elementów twórczych i dominujących cech architektonicznych., wywodzących się faktycznie dla garażu z utworu pierwotnego.

W przedmiotowej sprawie biegły sądowy J. M. w wyliczeniu słusznego wynagrodzenia za korzystanie z utworu powoda wskazał na oszacowanie udziału procentowego wartości przeniesionych elementów twórczych w wartości projektu architektonicznego, jako połowy ceny kompletnej dokumentacji projektowej dla inwestycji z kontraktu zaprojektuj i wybuduj. Po przemnożeniu udziału 19,69% przez kwotę 820 000 zł – całość honorarium za zrealizowany utwór architektoniczny, wyliczono stosowne wynagrodzenie za eksploatację części utworu powoda w kwocie 161.000 zł. Tym samym zgodnie z treścią art.79 ust.1 pkt. 3b prawa autorskiego dwukrotne stosowne wynagrodzenie wynosi 322.000 zł. Do takich wniosków biegły doszedł analizując szczegółowo dane wartościowe i powierzchniowe, przeprowadzając wyliczenia matematyczne, do czego Sąd Okręgowy nie miał zastrzeżeń. Ponadto biegły powołał się na swoje doświadczenie w tych sprawach oraz miarodajność oszacowania udziału procentowego wykorzystanych elementów w projekcie architektonicznym.

Zdaniem Sądu I instancji przedstawione założenia wyliczenia jako składnika kosztu dokumentacji projektowej, po przedstawieniu dodatkowej argumentacji w tym zakresie w opiniach uzupełniających są słuszne i sprawiedliwe, ostatecznie nie były też kwestionowane przez stronę powodową, która swoje żądania sformułowała w oparciu o wnioski opinii. Biegły odniósł się do zarzutów odnośnie współczynników zmniejszających wartość prac pierwotnych, wyjaśniając zastrzeżenia zgłaszane w zakresie zasad wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy wskazał, iż akceptuje stanowisko biegłego, że wynagrodzenie za wykorzystanie utworu pierwotnego w innym utworze, powinno odnosić się proporcjonalnie do wartości utworu zależnego, gdyż stanowi część przy eksploatacji utworu zależnego. W przypadku utworu architektonicznego honorarium architekta stanowi wynagrodzenie za eksploatację utworu.

Odnosząc się do opinii prywatnych złożonych w sprawie Sąd I instancji wskazał, iż nie mogą być one traktowane jako dowód w procesie, choćby osobą sporządzającą opinię był biegły sądowy.

Sąd Okręgowy wskazał ponadto, iż zgodnie z treścią postanowień umów z 2003r i 2005r zawieranych pomiędzy stronami nie wynika, iż doszło do przekazania zależnych praw autorskich do dokumentacji projektowej wykonanej

przez powoda. W tym zakresie Sąd ten podzielił argumentację przedstawioną przez stronę powodową uznając, że nie było akceptacji powoda dla przejścia jego praw niewymienionych wyraźnie w umowie /art.46 pr. aut. twórcy/, przy czym przyjęta interpretacja jest dokonywana na korzyść twórcy. Zawarte pomiędzy stronami umowy w zakresie przeniesienia praw są ogólnie sformułowane i brak jest podstawy do stwierdzenia, że zamiarem stron było przeniesienie praw zależnych. Wykładnia umów przedstawiona przez pozwanego prowadziłaby do sytuacji, w której powód całkowicie wybyłby się swoich praw do projektu i nie miał żadnego wpływu na realizację ostatecznego efektu, co w przypadku realizacji tego rodzaju inwestycji jest wątpliwe, jeżeli chodzi o zamiar stron, w szczególności twórcy. Z treści samej umowy wynika nadzór autorski projektanta, który m.in. zobowiązuje się do uzgadniania rozwiązań zamiennych na wniosek kierownika budowy lub inspektora nadzoru, a zatem wynika z tych zapisów, że powód miał mieć wpływ na końcowy wygląd zaprojektowanego przez siebie dzieła, co jest w sprzeczności z twierdzeniami pozwanego.

W umowach w odniesieniu do zapisów o przeniesieniu majątkowych praw autorskich na pozwanego nie ma zapisu o wykonywaniu zależnych praw autorskich, a tym samym nie ma przeniesienia praw w tym zakresie.

Biegły w swojej kolejnej opinii uzupełniającej dostępnie wyjaśnia właściwości utworu zależnego w dziedzinie architektury oraz praktykę wykonywania projektów architektonicznych i ich realizacji, co pozwala na właściwą interpretację zawartych umów oraz ocenę naruszeń pozwanego. Uprawnienie pozwanego do dokonywania zmian w projekcie dotyczyło na podstawie umów realizacji projektu powoda i nie można tego odnosić do budowy innego, nowego utworu zrealizowanego przez pozwanego, który nie jest już utworem powoda.

Wobec cofnięcia przez A. M. w części powództwa za zgodą pozwanego, Sąd Okręgowy w zakresie kwoty 161.000 zł umorzył postępowanie w punkcie 1 wyroku.

Mając na względzie treść opinii biegłego Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda A. M. kwotę 322.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 31 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty w punkcie 2 wyroku w oparciu o art.79 ust.1pkt.3b prawa autorskiego. O odsetkach od zasądzonej kwoty Sąd ten orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. uznając za uzasadnione żądanie powoda w tym zakresie od dnia 31 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy odnosząc się do żądania podania wyroku do publicznej wiadomości, wskazał, iż w myśl art. 79 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, uprawniony może się domagać jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonych przez sąd. Ogłoszenie w prasie oraz podanie do publicznej wiadomości treści orzeczenia mogą stanowić środki dla ochrony autorskich praw osobistych. W doktrynie przyjęto również, że takie ogłoszenie może ukazać się na określonej „prasowej” witrynie internetu.

Definicję prasy zawiera art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo Prasowe, który odwołuje się do różnego rodzaju publikacji mających charakter periodyczny. O tym, jaka powinna być treść oświadczenia oraz w jakiej formie powinno ono zostać złożone, decyduje sąd. Zgodnie z art. 35 ust. 1 Prawo Prasowe redaktor naczelny dziennika jest obowiązany opublikować odpłatnie we wskazanym lub uzgodnionym terminie prawomocny wyrok sądu lub inne orzeczenie zawierające klauzulę o opublikowaniu.

Odnosząc się do roszczenia powoda o zobowiązanie (...) w W. do podania na swojej stronie internetowej (...) w dziale (...) (strona główna, miejsce zaznaczone na załączniku) informacji o treści wyroku Sądu w niniejszej sprawie, w szczególności informacji o uwzględnieniu roszczenia dotyczącego naruszenia przez (...) w W. majątkowych praw autorskich A. M., poprzez wykorzystanie projektu jego autorstwa przy zleceniu opracowania projektu budynku administracyjno-garażowego wraz z ładowiskiem dla śmigłowców sanitarnych, wybudowanego na terenie kompleksu (...) w W. przy ul. (...) bez zgody A. M. Sąd Okręgowy uznał, że wskazana strona internetowa, zgodnie z art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo Prasowe, nie odpowiada przesłankom określonym w art.79ust.2pkt.1 pr. aut.

Prasa oznacza publikacje periodyczne, które nie tworzą zamkniętej, jednorodnej całości, ukazujące się nie rzadziej niż raz do roku, opatrzone stałym tytułem albo nazwą, numerem bieżącym i datą(...). Pozwany szpital nie wydaje żadnego periodyku, w którym można byłoby umieścić żądane przez powoda informacje, a wskazana strona internetowa nie jest witryną prasową. W związku z powyższy powództwo odnośnie ogłoszenia w ocenie Sądu I instancji należało oddalić z uwagi na ustawowe ograniczenie możliwości składania oświadczeń jedynie do ich publikacji w prasie – pkt. 3 wyroku.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 108 k.p.c. w zw. z rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie a także radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz rozporządzenia pozostawił szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym w W. rozstrzygając, iż zasadą poniesienia kosztów procesu jest ich stosunkowe rozdzielenie przy przesądzeniu, że powód wygrał sprawę w 10 % zaś pozwany wygrał sprawę w 90%, przy czym ustalił stawkę opłaty za czynności zastępstwa prawnego w wysokości stawki minimalnej – pkt 4 wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając wyrok częściowo tj. w zakresie pkt 3 i 4 wyroku. Podniósł następujące zarzuty:

1. naruszenie art. 79 ust. 2 pkt 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych poprzez oddalenie żądania powoda wyroku do publicznej wiadomości z uwagi na przyjęcie, że nakazanie podania wyroku do publicznej wiadomości nie może się odbyć za pośrednictwem strony internetowej pozwanego jako naruszydciela;

2. naruszenie art. 100 i 102 k.p.c. poprzez orzeczenie o zasadzie ponoszenia kosztów niniejszego postępowania wyłącznie na podstawie porównania kwoty stanowiącej wartość przedmiotu sporu oraz kwoty faktycznie zasądzonej bez uwzględnienia okoliczności sprawy wynikających z faktu i przyczyn ograniczenia roszczenia i związanego z tym cofnięcia powództwa, a także okoliczności związanych z uwzględnieniem co do zasady jednego z dwóch zgłoszonych w pozwie roszczeń o ochronę praw autorskich.

W konsekwencji powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku:

- w zakresie punktu trzeciego poprzez nakazanie pozwanemu podania na swojej stronie internetowej (...) w dziale (...) (strona główna, miejsce zaznaczone na załączniku do pisma z 9 marca 2015r.) informacji o treści wyroku Sądu w niniejszej sprawie, w szczególności informacji o uwzględnieniu roszczenia dotyczącego naruszenia przez (...) w W. majątkowych praw autorskich A. M., poprzez wykorzystanie projektu jego autorstwa przy zleceniu opracowania projektu budynku administracyjno-garażowego wraz z ładowiskiem dla śmigłowców sanitarnych, wybudowanego na terenie kompleksu (...) w W. przy ul. (...) bez zgody A. M.;

- w zakresie punktu czwartego - poprzez orzeczenie, iż powodowi należy się zwrot kosztów procesu od pozwanego w całości, a w razie nieuwzględnienia tego wniosku - rozstrzygnięcie, że zasadą poniesienia kosztów procesu jest ich stosunkowe rozdzielenie w stosunku 50/50 przy ustaleniu stawki opłaty za czynności zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej.

Pozwany wnosil o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda co do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie trzecim wyroku jest uzasadniona. Ustalenia faktyczne nie były kwestionowane w apelacji (Sąd Apelacyjny je podziela), natomiast sporna była wykładnia art. 79 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. 2017 poz. 880 t.j.) (poprzednio art. 79 ust. 2 pkt 1) i w tym zakresie Sąd Apelacyjny nie podziela oceny prawnej dokonanej przez Sąd Okręgowy.

Zgodnie z treścią ust. 2 art. 79 ww. ustawy uprawniony może się domagać jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia o odpowiedniej treści i formie lub podania do publicznej wiadomości części albo

całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd. Ogłoszenie w prasie oraz podanie do publicznej wiadomości treści orzeczenia stanowią środki typowe dla ochrony autorskich praw osobistych. Wprawdzie jak uznał, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 października 2014 r. (I CSK 563/13, LEX nr 1573966) „Przepis art. 79 ust. 2 prawa autorskiego nie pozwala na nałożenie obowiązku opublikowania oświadczenia określonej treści na stronach internetowych naruszcyciela”, który to pogląd Sąd Apelacyjny obecnym składzie podziela, ale w niniejszej sprawie powód dochodził podania wyroku sądu do publicznej wiadomości, a nie publikacji oświadczenia. Podanie wyroku do publicznej wiadomości nie musi nastąpić w prasie. Użyty między tymi zdaniami spójnik „lub” wskazuje, iż są to dwa odrębne środki, a sformułowanie: „w prasie” dotyczy wyłącznie pierwszego ze wskazanych w tym przepisie środków tj. publikacji oświadczenia, zaś miejsce i sposób publikacji informacji o treści orzeczenia zostały pozostawione decyzji sądu. Taki sposób wykładni ww. przepisu wynika zarówno z wykładni literalnej, celowościowej, jak i systemowej. Ww. przepis został wprowadzony ustawą z 9 maja 2007r. o zmianie o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2007.99.662), która implementowała m.in. Dyrektywę 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej. Dyrektywa ta zapewnia w art. 15 że, w ramach procedury sądowej w sprawie naruszenia prawa własności intelektualnej, organy sądowe mogą, na żądanie wnioskodawcy a na koszt naruszającego, zarządzić właściwe środki w celu upowszechnienia informacji dotyczącej decyzji, w tym również jej wyeksponowania i publikacji w całości lub w części. Sposób wykonania tego środka określa sąd. W wyniku implementacji tej samej dyrektywy wprowadzono również do ustawy z 30 czerwca 2000r. Prawo własności przemysłowej (Dz.U.2017.776) takie samo rozrządzenie w art. 287 ust. 2 tej ustawy i nie ma tam ograniczeń co do miejsca podania wyroku do publicznej wiadomości. Również wykładnia celowościowa prowadzi do tych samych wniosków, brak jest bowiem argumentów przemawiających za zawężeniem możliwości podania wyroku do publicznej wiadomości wyłącznie za pośrednictwem prasy. Cele zarówno prewencyjne, jak i kompensacyjne nałożenia na sprawcę naruszenia praw autorskich takiego środka mogą być spełnione również w przypadku podania wyroku do publicznej wiadomości na jego stronie internetowej. Środek ten może być bardziej adekwatny do okoliczności sprawy niż publikacja w prasie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego apelacja powoda w tej części co do zasady zasługuje na uwzględnienie. Dokonane naruszenie uzasadnia potrzebę upublicznienia wydanego w niniejszej sprawie orzeczenia, które zawiera pośrednio w sobie stwierdzenie bezprawności naruszenia prawa autorskiego powoda, jak również informację o zastosowanej wobec naruszcyciela sankcji, z uwagi na funkcję prewencyjną i kompensacyjną tego środka. Powód ma interes w rozpowszechnieniu wiedzy o wynikających z zapadłego wyroku skutkach, ze względu na swoją sytuację na rynku. W płaszczyźnie prewencyjnej takie pośrednie napiętnowanie, w wyniku rozpowszechnienia wyroku, bezprawnego działania naruszcyciela stanowi przestrożę w sprawach podobnego rodzaju oraz usuwaniu stanu tolerowania lub nawet akceptowania naruszeń, mających oparcie w poczuciu bezkarności i społecznym przyzwoleniu na wkraczanie w cudze prawa. Jak wskazuje się w literaturze: funkcja zarówno kompensacyjna, wynikająca z publicznego potwierdzenia praw uprawnionego, jak i prewencyjna, wynikająca z napiętnowania faktu naruszenia, przez rozpowszechnienie informacji o zapadłym orzeczeniu zasądzającym, ma szczególne znaczenie, zważywszy na znaczną skalę naruszeń i często występujący stan ich społecznego tolerowania (zob. System Prawa Prywatnego tom 13 Prawo autorskie pod redakcją J. Barty (...)Warszawa 2017 str. 1053).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 października 2014 r. (I CSK 563/13, LEX nr 1573966): „Nakazanie naruszcycielowi opublikowania w prasie oświadczenia określonej treści stanowi dodatkowy element represyjny, mający za zadanie zrażenie przed podejmowaniem tego rodzaju działań w przyszłości przez inne osoby. Zastosowanie go obok odszkodowania powinno być poprzedzone rozważeniem wszystkich aspektów ochrony, w kontekście celowości, położenia obu stron oraz wszelkich konsekwencji, łącznie z ekonomicznym rozmiarem całokształtu dolegliwości naruszcyciela, a także oceną wpływu na obowiązek wypełniania przez niego nałożonych zadań. Zastrzeżenie adekwatności użycia konkretnego środka wskazuje, że wydatki związane z jego wykonaniem powinny pozostawać w rozsądnej relacji do przyznanego uprawnionemu odszkodowania, nie powinny stanowić nadmiernej represji”. W niniejszej sprawie zobowiązanie pozwanego do podania wyroku do publicznej wiadomości na jego własnej stronie internetowej jest adekwatne do okoliczności sprawy, mogą się z nim zapoznać inne osoby zainteresowane

współpracą z pozwanym, nadto niewątpliwie jest mniej dolegliwe dla niego niż zobowiązanie do opublikowania takiej informacji w prasie, bowiem jest znacznie mniej kosztowne.

Jednakże nie jest możliwe uwzględnienie żądania powoda w zaproponowanej przez niego formie, bowiem treść wyroku jest inna niż sprecyzowane przez niego żądanie, które ma bardziej formę oświadczenia niż informacji o treści wyroku. W ocenie Sądu Apelacyjnego, dla osiągnięcia celu zastosowania tego środka wystarczające jest podanie do publicznej wiadomości części wyroku zawierającej wskazanie stron procesu, przedmiotu sprawy oraz merytorycznego rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu. Przepis pozwala sądowi zmodyfikować formę i treść tej informacji o treści wyroku. W ocenie Sądu Apelacyjnego takiej treści informacja powinna być utrzymana na wskazanej stronie internetowej pozwanego przez okres trzech miesięcy (tak jak to sprecyzował na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik strony powodowej). Tej treści informacja o zapadłym orzeczeniu podana do publicznej wiadomości, zdaniem Sądu II instancji, spełni swe zadania kompensacyjne, jak i prewencyjne.

Jedynie częściowo uzasadniona jest apelacja powoda w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Zasada odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w art. 98 k.p.c. oznacza, że strona, która przegrała sprawę, jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu. Co do zasady przegrywającym proces jest powód, którego żądanie nie zostało uwzględnione, lub pozwany, którego obrona okazała się nieskuteczna. Zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, stosuje się niezależnie od tego, czy strona przegrywająca ponosi winę w prowadzeniu procesu (za wyjątkami określonymi w art. 101-103 k.p.c.). W wypadku umorzenia postępowania ustalenie strony wygrywającej i przegrywającej uzależnione jest od przyczyny, która spowodowała potrzebę wydania tego rodzaju postanowienia. Umorzenie postępowania stawia stronę powodową w roli strony przegrywającej spór, jeśli cofnęła pozew, zrzekając się niezaspokojonego roszczenia. W niniejszej sprawie powód cofnął pozew bez zaspokojenia roszczenia, a zatem co do zasady w tej części jest przegrywającym w rozumieniu ww. przepisu.

Ostatecznie żądanie powoda zostało częściowo uwzględnione, a zatem do rozliczenia kosztów winien mieć zastosowanie art. 100 k.p.c., zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Zgodnie ze zdaniem drugim tego przepisu Sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Jeżeli zachodzą przesłanki przewidziane w art. 100 zdanie drugie, to sąd, wkładając na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów procesu, zasądza od niej na rzecz jej przeciwnika tylko należne koszty procesu, nie zasądza natomiast od przeciwnika tych kosztów, które przy stosunkowym rozdzielaniu należałyby się drugiej stronie. W takim przypadku zatem pozwany zwraca powodowi należne mu w sprawie koszty procesu od uwzględnionej części powództwa, nie może natomiast żądać od powoda kosztów procesu od części oddalonej (wyrok SN z dnia 23 października 1969 r., I CR 186/69, Biul. SN 1970, nr 8–9, s. 151). A zatem nawet przyjmując stanowisko, iż określenie żądania zależało od oceny sądu, powód nie mógłby się domagać od pozwanego zasądzenia kosztów w części, w jakiej przegrał proces.

Decydując się na wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie powód wprawdzie prowadził rozmowy ugodowe z pozwanym, jak i zasięgał opinii specjalistów tej dziedzinie, ale miał świadomość, iż wysokość jego roszczenia może ulec zmianie po przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego. Winien był zatem ostrożnie określić swe żądanie, a potem - w razie korzystnych dla niego wyników postępowania dowodowego, mógł je rozszerzyć. Natomiast w niniejszej sprawie powód postąpił odwrotnie, najpierw zażądał wysokiego odszkodowania, by je następnie po opinii biegłego ograniczyć; spowodował tym samym powstanie wysokich kosztów sądowych (opłata od pozwu), jak i konieczność podjęcia merytorycznej obrony pozwanego przed wysokim żądaniem pozwu. W tej sytuacji jego wnioski o obciążenie całością kosztów procesu strony pozwanej nie jest zasadny. W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie zasadne jest stosunkowe rozdzielanie kosztów procesu między obydwie strony stosowne do wyników postępowania. Brak jest również podstaw do rozdzielania kosztów po połowie, bowiem wyniki postępowania są inne. Jednakże mając na uwadze fakt, iż orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego dotyczące niezgodności z Konstytucją art. 79 ust. 1 pkt 3b prawa autorskiego weszło w życie w toku procesu, a zatem w tej części powód na etapie składania pozwu mógł być przekonany o słuszności żądania, istnieją podstawy do zastosowania w tej części art. 102 k.p.c. i nie obciążania go kosztami w tym

zakresie, w jakim jego żądanie dotyczyło trzykrotności należnego mu wynagrodzenia z tytułu naruszenia jego praw autorskich.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386§1 k.p.c. i 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108§1 k.p.c. w zw. z § 8 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015 poz. 1800).